

УДК 911.3

В. А. Сич, кандидат географічних наук, доцент**К. В. Коломієць**, ст. викладач

кафедра географії України

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Шапманський пров. 2, м. Одеса, 65058

geoukraine@mail.ru

РЕКРЕАЦІЙНІ СКЛАДОВІ У ПЛАНУВАННІ ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНУ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

В статті розглянуто питання щодо класифікації та районування рекреаційних територій регіону Українського Причорномор'я. Окреслено проблеми відсутності єдиної таксономії, яка б враховувала існуючі курортно-рекреаційні райони, міста масового відпочинку, землі оздоровчого та рекреаційного призначення в обласних схемах планування. Охарактеризовані сучасні тенденції у формуванні рекреаційних територій регіону Українського Причорномор'я. Визначені критерії за якими проводилося рекреаційне районування регіону дослідження та надана стисла характеристика складових одиниць районування.

Ключові слова: рекреаційне районування, планування території, регіон Українського Причорномор'я, курортно-рекреаційний район.

ВСТУП

На сьогоднішній день для регіону Українського Причорномор'я не існує єдиної регіональної програми розвитку рекреаційної сфери. Але якщо взяти до уваги окремі стратегії економічного та соціального розвитку для Миколаївської, Одеської та Херсонської областей, то в кожній з них підкреслюється, що однією із стратегічних цілей є якісний розвиток туристично-рекреаційної галузі. Генеральною схемою планування території України також передбачено розвиток і підтримка населених пунктів, які мають значний природний та історико-культурний потенціал [7]. В свою чергу, розвиток рекреаційного господарства будь-якого регіону має базуватися на схемі територіального районування туристично-рекреаційних ресурсів. Наявність подібної схеми дозволяє підрахувати потенційну ємність рекреаційної території та в залежності від наявності тих чи інших ресурсів застосовувати відповідні заходи – від будівництва курортно-оздоровчих закладів до облаштування туристичних наметів, місць короткочасного відпочинку чи екостежок. Треба враховувати той факт, що в периферійних районах Українського Причорномор'я (УП), які тривалий час здебільшого виконували аграрні функції, також почали розвиватися різні види туристичної діяльності. Отже, на відміну від галузевого районування, де райони виділяють переважно за ресурсами та поширенням рекреаційної діяльності, планування територій потребує комплексного аналізу використання територій за їх сучасними господарськими функціями.

На сьогоднішній день роль і місце рекреаційної діяльності в територіальній організації населення і господарства має значні напрацювання за такими напрямками: розміщенню природних рекреаційних ресурсів присвячені праці Бейдика О. О., Любіцевої О. О., Стафійчука В. І.; курортне-рекреаційне районування вивчалось Масляком П. О, Фоменком Н. В.; концепція територіально-рекреаційних систем (ТРС) знайшла своє відображення у працях Топчієва О. Г., Поколодної М. М., Кифяка В. Ф.; рекреаційні та оздоровчі зони у плануванні територій країни та регіонів досліджували Білоконь Ю. М., Іванов А. М., Олійник В. Д.

Метою роботи є розгляд рекреаційних складових у плануванні території регіону Українського Причорномор'я. *Об'єктом* дослідження виступають рекреаційні території регіону УП. *Предметом* дослідження є територіальні особливості районування земель рекреаційного та оздоровчого призначення регіону УП.

Матеріали і методи досліджень

в основу даної статті покладено статистичні і картографічні матеріали по території регіону Українського Причорномор'я, теоретико-методологічні і методичні розробки, які викладені в наукових працях [3, 5, 10-12] та законодавча база України [2, 6, 7-9]. В ході аналізу матеріалів застосовані загальнонаукові методи суспільно-географічних досліджень.

Результати дослідження та їх обговорення

До земель рекреаційного призначення згідно зі ст. 50 Земельного Кодексу України (ЗК) відносяться землі, використовувані для організації лікування, відпочинку населення, туризму і проведення спортивних заходів. Згідно зі ст. 47 ЗК до земель оздоровчого призначення належать землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей [2]. Це, зокрема, курорти, лікувально-оздоровчі місцевості та інші подібні території. Правове забезпечення рекреаційно-оздоровчого землекористування потребує подальшого удосконалення, для того щоб усунути проблему обліку земель [4].

Треба відмітити, що землі рекреаційного та оздоровчого призначення, разом з територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, лісами, водноболотними угіддями, землями водного фонду та іншими природними територіями, важливими для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, згідно Генеральної схеми планування [7], відносяться за видами переважного використання до зони національної екологічної мережі, а отже підлягають особливій охороні. В нашому дослідженні запропоновані рекреаційні території також в більшості випадків накладаються на різні ділянки екомережі.

Існують різні підходи до класифікації рекреаційних територій. Так, наприклад, Стафійчук В. І. вважає, що найбільш поширеним є такий їх поділ: *урбанізовані, міжпоселенські, проміжні (в сільській місцевості)*; для короткочасної і тривалої рекреації; постійні, сезонні, тимчасові; природно-рекреаційні, аграрно-рекреаційні, індустріально-рекреаційні, змішані тощо. [10, с.30]

В регіоні Українського Причорномор'я можна відзначити наступні тенденції у формуванні рекреаційних територій:

а) *розвиток урбанізованих рекреаційних територій* на базі курортних населених пунктів або цілих курортних агломерацій (курорти і курортні місцевості, приморські рекреаційні райони тощо). Саме цей напрямок переважає в регіоні УП. Характерними рисами територіальної структури цих районів є лінійне простягання вздовж берегової смуги та незначне ешелонування вглиб території суходолу. З метою більш раціонального функціонального зонування та економії території пляжів забудову доцільно вести не вздовж, а перпендикулярно до лінії берегу, більш розмежовуючи функціональні зони розваг та проживання;

б) *розвиток рекреації на міжпоселенських територіях* шляхом створення рекреаційних парків, які поєднували би інтереси охорони природи та інтереси організації рекреації. Це райони мало перетвореної природи або райони унікальних природних і культурних цінностей. В регіоні Українського Причорномор'я базою для їх створення можуть бути численні природні національні та ландшафтні парки. Так згідно ст. 21 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [9] в національних природних парках, з метою збереження природи, здійснення оздоровчої, науково-освітньої роботи, екологічного виховання, крім заповідної та господарської зон виділяють зони регульованої рекреації та зони стаціонарної рекреації. В межах зони регульованої рекреації проводяться короткочасний відпочинок та оздоровлення людей, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць. У цій зоні облаштовуються екологічні стежки та організовуються туристичні маршрути. В зоні стаціонарної рекреації проводяться довготривалий відпочинок, організований туризм, санаторно-курортне лікування. Таке зонування може здійснюватись і в регіональних ландшафтних парках [6].

Треба пам'ятати, що в національних парках рекреаційна діяльність хоч і важлива, але не головна функція. Тому на міжпоселенських територіях доцільно створювати й інші типи рекреаційних природних парків, в яких відпочинок і туризм вважалися б провідними завданнями, наприклад, лісопарки – лісові масиви, з прокладеною для вільного короткочасного відпочинку інфраструктурою. Особливої актуальності вони набувають в степовій зоні.

В регіоні УП тільки почав формуватись третій напрямок – розвиток *проміжних рекреаційних територій* (ареали відпочинку, сільська місцевість, дачні селища). Так, наприклад, згідно Генеральної схеми планування Одеської області, виділяється декілька таких рекреаційних територій в межах Ренійського, Із-

майлського, Кілійського та Овідіопольського районів. Всі ділянки розташовані на берегах водойм в безпосередній близькості до сільських населених пунктів. Оздоровчо-рекреаційна функція сільських територій пов'язана з наданням рекреантам відповідних послуг, спрямованих на відновлення їхніх життєвих сил та здоров'я, організацію відпочинку, проведення спортивно-туристичних заходів. В Миколаївській області до рекреаційних територій віднесено дачні селища [3]. В Херсонській області в Білозерському районі формується новий рекреаційний район з центром у Білозерці.

При рекреаційному районуванні території Українського Причорномор'я перед нами постала проблема відсутності єдиної таксономії, яка враховувала би як вже тривалий час функціонуючі курортно-рекреаційні райони із сформованими територіально-рекреаційними системами, так і проєктовані Генеральною схемою планування нові рекреаційні та оздоровчі території, які відносно недавно почали розбудовуватися на базі об'єктів агро- та екотуризму. Ми згодні із Стафійчуком В. І., що в якості базових одиниць доцільно виділяти – рекреаційний регіон (зона) – рекреаційний район – рекреаційний підрайон [10, с.171-173]. Треба зауважити, що наприклад, курортно-рекреаційному зонуванню Одеської області, а саме прибережній її частині, присвячено чимало робіт [5, 11, 12], які ми використали в своєму дослідженні.

Територія нашого дослідження відноситься до Причорноморського рекреаційного регіону (зони), в межах якої нами виділено 3 підзони – **Прибережна, Південно-степова перехідна та Північна Периферійна** (рис. 1).

Для **Прибережної рекреаційної підзони** характерна концентрація санаторно-курортного господарства у вузькій прибережній смузі [1]. Саме тут функціонує найбільша кількість сформованих територіальних рекреаційних систем. В межах Прибережної рекреаційної підзони виділяються:

Одеський курортно-рекреаційний район (КРР) – охоплює територію самої Одеси, Куяльника, Дофінівки, Сичавки, Дальника, Кароліно-Бугаза. Він існує на базі грязелікування, бальнеолікування, оздоровчого відпочинку. В межах Одеського КРР виділяють підрайони із сформованими територіально-рекреаційними системами (ТРС): *Одеський, Куяльницько-Хаджибейський, Дофінівський, Сичавсько-Тилігульський, Дальницько-Санжейський*.

Білгород-Дністровський курортно-рекреаційний район – входять курорти Сергіївка, Лебедівка, Білгород-Дністровський, Затока, які спеціалізуються на кліматолікуванні, грязелікуванні та оздоровчому відпочинку. В межах цього району виділяють *Сергіївську ТРС, Лебедівську ТРС, ТРС Затока та Білгород-Дністровську ТРС*.

Татарбунарський курортно-рекреаційний район спеціалізований на клімато-бальнеолікуванні, грязелікуванні та оздоровчому відпочинку. Він включає курорти Приморське, Джантшейський, Татарбунари, Алібей, Тузли. В межах цього району виділяють *Татарбунарську, Лиманську та Приморську ТРС* [11].

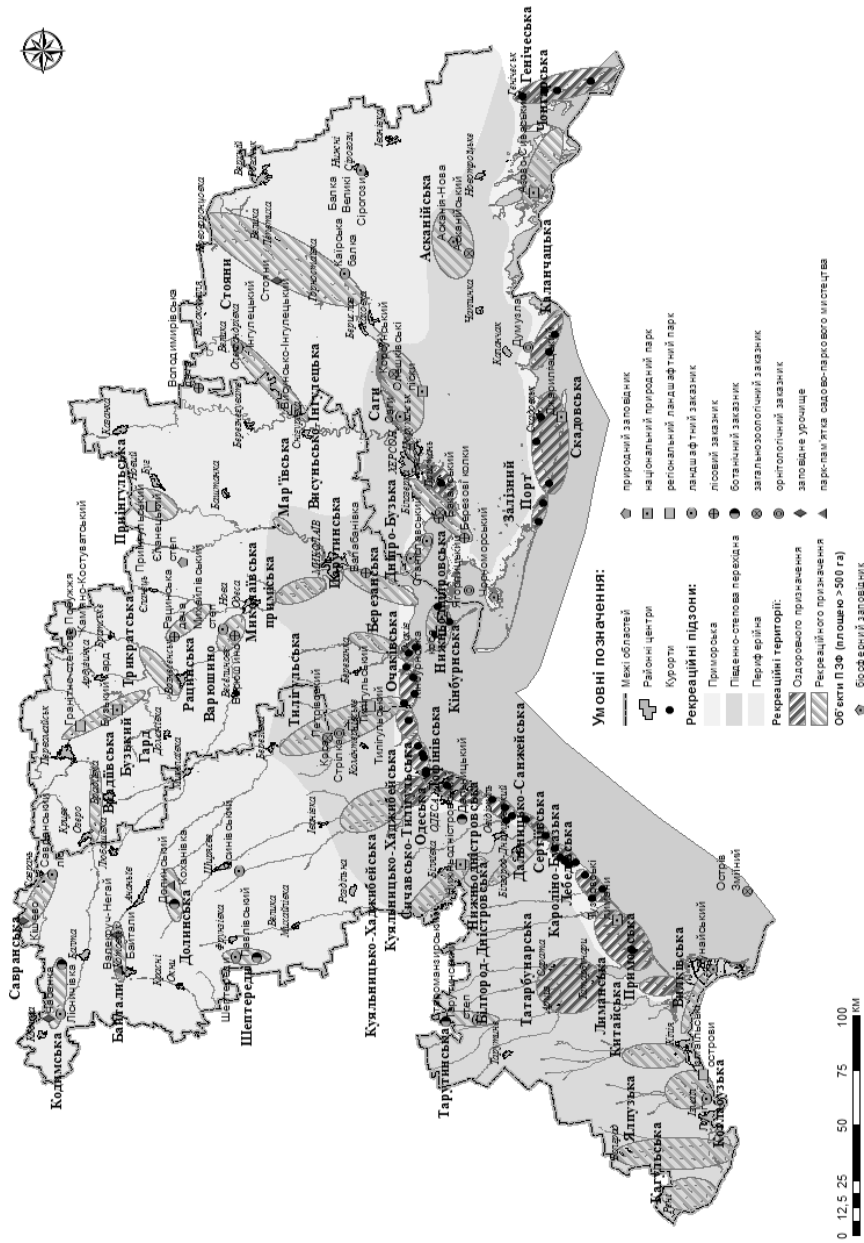

Рис. 1. Рекреаційне районування території регіону Українського Причорномор'я

Очаківський курортно-рекреаційний район з центром у м. Очакові. В межах цього КРР можна виділити **Коблево-Рибаківський підрайон** у межах якого знаходяться курорти Коблеве, Морське, Рибаківка, Вікторівка [8]. **Очаківський підрайон**, куди крім Очакова входить курорт Черноморка, має грязьові ресурси, які складаються із родовищ лікувальних грязей Бейкушської затоки Березанського лиману.

На березі Дніпро-Бузької затоки на схід від м. Очакова до с. Дніпровське виділяється **Дніпро-Бузька рекреаційна територія**. В її межах знаходиться Аджигольська коса з озером Солонець. **Парутинський рекреаційний район**, в межах якого розташований історико-археологічний заповідник «Ольвія» займає правий берег Бузької затоки.

В межах Кінбурнського півострова на базі сел Василівка, Покровське, Покровка, які віднесені до курортних, формується **Кінбурнський курортно-рекреаційний район**. На півострові створено НПП «Білобережжя Святослава» та регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса», а також знаходиться філіал Чорноморського біосферного заповідника «Волижин ліс».

В Херсонській області виділяється **Голопристанський курортно-рекреаційний район**, який функціонує на основі бальнеогрязевого курорту, відомого унікальними природними факторами: сульфідно-муловими грязями та ропою озера Соляного. До нього примикає **Нижньодніпровська рекреаційна територія**, яка формується на острівцях гирла Дніпра, простягається до с. Рибальче з озерами Оджиголь та Півнів.

Найбільшим в Херсонській області є **Скадовський курортно-рекреаційний район**, який включає курорти Скадовськ, Лазурне, Красне. В районі придатними для лікування за всіма характеристиками є грязі із озера Прокофіївське, різні типи мінеральних вод. Також потенційно в його межах можна розглядати о. Джарилгач, як цінну територію під короткочасний відпочинок та екскурсії. Курорти Залізний порт та Більшовик створюють окремий підрайон в межах Скадовського КРР.

Генічеський курортно-рекреаційний район з центром у м. Генічеськ. В цій зоні до освоєння пропонуються три рекреаційних підрайони з центрами у селах Генгірка, Щасливцеве, Стрілкове. Два останніх віднесено до курортів [8]. Наявність лікувально-термальних вод на Арабатській Стрілці дозволяє розбудову лікувальних закладів. В межах району виділяється **Чонгарська оздоровчо-рекреаційна територія**. Вона формується як на основі мінеральних та термальних вод та ропи озер о. Чонгар, так і на основі Азово-Сиваського НПП.

В Херсонській області також передбачено формування **Каланчацького курортно-рекреаційного району**. Особливість його полягає в тому, що район, незважаючи на те, що займає приморське положення, має незручне транспортне сполучення. А отже морські та пляжні рекреаційні ресурси цього району використовуються найменш інтенсивно. До курортів Каланчацького району

віднесено наступні населені пункти: Роздольне, Максима Горького, Олексіївка, Приморське, Хорли [8]. У Каланчацькому районі існує можливість будівництва лікувальних закладів для організації цілорічного відпочинку та лікування. Запаси лікувальної грязі майже не розроблялись.

При виділенні **Південно-степової перехідної підзони** і виокремленні рекреаційних територій в її межах ми брали до уваги, що в якості рекреантів здебільшого будуть виступати мешканці Одеси, Миколаїва, Херсону. Тобто рекреаційні території цієї підзони повинні знаходитись в межах 1-2 годинної транспортної досяжності від обласних центрів. Більша частина рекреаційних територій підзони формується навколо водних об'єктів – озер та лиманів, але не мають безпосереднього виходу до узбережжя моря. Деякі фахівці до рекреаційних територій відносять також садово-дачні ділянки, які розташовані в приміських зонах. Ми згодні з цією точкою зору, тому що в останні роки дачі перетворилися з місця прикладання праці в місце відпочинку.

В межах **Південно-степової перехідної підзони** нами виділено: **Дністровсько-Дунайський рекреаційний район**, до якого віднесено рекреаційні території, які в більшості формуються на основі об'єктів ПЗФ, як наприклад Вилківська, Нижньодністровська, Тарутинська або об'єктів, віднесених до водно-болотних угідь, як то Кагульська, Ялпузька, Котлабузька, Китайська. До **Одеського приміського рекреаційного району** належать Куяльницько-Хаджибейська та Тилігульська рекреаційні території, і якщо в основі першої лежать землі під садово-городніми ділянками, то основою при формуванні другої має бути РЛП «Тилігульський». **Дніпро-Бузький рекреаційний район** включає наступні рекреаційні території: Березанську, в межах якої розташовані лісонасадження урочищ «Осетрівка» та «Чорноморка»; Миколаївську приміську – територія розташована на північ від Миколаєва вздовж Південного Бугу, формується на основі як дачних ділянок, так і на основі існуючих лісонасаджень прибережної смуги, які згодом пропонується перетворити у лісопарки з усіма необхідними послугами; Мар'ївську – виділяється на основі однойменного заповідного урочища, а також ряду лісових масивів. У нижньої течії Дніпра, де зростають найбільші лісові масиви півдня України, між Цюрупинськом та Каховкою, формується рекреаційна територія «Херсонська приміська». Асканійська рекреаційна територія нами також віднесена до Південно-степової перехідної підзони, вона вже давно сформована і існує завдяки біосферному заповіднику Асканія-Нова, дендро- та зоопарку, а отже досить популярна, не зважаючи на відстань у 145 км від Херсону.

Північна частина регіону нами віднесена до **Периферійної підзони**. Виокремлення рекреаційних територій у її межах базується здебільшого на наявності об'єктів ПЗФ – регіональних ландшафтних парків, національних природних парків та заказників, які створювалися не тільки для природоохоронних цілей, але і з метою забезпечення умов для організованого відпочинку населення. В зоні лісостепу рекреаційні території виділялись за наявності лісових

масивів. Рекреаційні території цієї підзони потребують відповідного облаштування – створення місць для короточасного відпочинку, будівництво закладів для сімейного відпочинку, упорядкування пляжів, створення водоохоронних насаджень.

В Периферійній підзоні нами виділено: **Лісостеповий рекреаційний район**, до складу якого входять наступні рекреаційні території: Шептереди (формується за умови додержання розрахункової рекреаційної ємності на базі однойменного ландшафтного заказника, Павлівського ботанічного заказника та ландшафтного заказника Фрасине), Долинська – формується на основі – парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Коханівка» та ботанічного заказника «Долинський», Байтали – на основі однойменного ландшафтного заказника, Кодимська – на базі Березівського ландшафтного заказника, парка-пам'ятника садово-паркового мистецтва «Валекруч-Негай та заповідного урочища «Чабанка». На сьогоднішній день найбільш сформована Савранська рекреаційна територія, в межі якої потрапляє ландшафтний заказник «Савранський ліс» та заповідне урочище.

Ці рекреаційні території, знаходячись у зоні лісостепу та займаючи здебільшого лісові масиви, здатні приваблювати туристів за умови наявності елементів рекреаційного благоустрою, відповідного облаштування їх стаціонарними об'єктами відпочинку. Тут потрібно організовувати рекреаційно-спортивну та рекреаційно-пізнавальну діяльність – пішохідний або кінний туризм, мисливство, збирання грибів та ягід, рибальство, проводити заходи з підвищення знань у сфері природничих наук і охорони природи.

Бузький рекреаційний район охоплює територію вздовж р. Південний Буг з притоками. В його межах виокремлюються наступні рекреаційні території: Врадіївська – формується від смт. Криве Озеро до м. Первомайськ уздовж ріки Кодима; Бузький Гард – формується на основі однойменного НПП від с. Мигія до смт. Олександрівка, Трикратська – в її межах знаходиться Актівський каньон та заповідні урочища «Лабіринт» та «Василева Пасіка». Природний комплекс Актівського каньйону входить до складу регіонального ландшафтного парку «Гранітно-Степове Побужжя». До Бузького рекреаційного району віднесено також Рацинську та Приінгульську рекреаційні території.

Дніпровський рекреаційний район включає рекреаційну територію «Стояни», яка простяглась уздовж Дніпра від Каховського водосховища до с. Каїри Горностаївського району; Висуньсько-Інгулецьку – формується на основі однойменного регіонального ландшафтного парку. Тут стрімко розвивається рекреаційно-туристична діяльність, пов'язана з подорожами і походами з метою активного відпочинку і пізнання природи.

ВИСНОВКИ

Таким чином, нами запропонована схема рекреаційного районування території Українського Причорномор'я на три рекреаційні підзони – Прибережну,

Південно-степову перехідну та Північну Периферійну, які в свою чергу розподілено на рекреаційні та курортно-рекреаційні райони. Ця схема враховує як вже тривалий час існуючі осередки рекреації та ТРС, які в більшості розташовані на березі Чорного та Азовського морів, рекреаційні та оздоровчі зони у Генеральній схемі планування території України, так і рекреаційні території, формування яких викликане сучасною активізацією нових видів туристичної діяльності в периферійних районах Українського Причорномор'я.

Список використаної літератури

1. Атлас вчителя [Карти] / редкол. : В. В. Молочко [та ін.]. - 1:4500000 [та ін.]. - К.: ДНВП «Картографія», 2010. - 328 с.
2. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. *Іванов А. М.* Зонування туристсько-рекреаційних територій Миколаївської області та шляхи удосконалення їх функціонування [Електронний ресурс] // *Економіка и управление* – № 6. – 2010 г. – С. 81-88. – Режим доступу до журн. : www.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2010/6/p_81_88.pdf.
4. *Іванов А. М.* Проблеми законодавства щодо рекреаційно-оздоровчого землекористування [Електронний ресурс] / А. М. Іванов // *Університетські наукові записки* – 2011 – №3 (39). – С. 455-460. – Режим доступу до журналу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2011_3_64.pdf.
5. Одесская область: Территориальная организация и структура хозяйства. Концепция социально-экономического развития [Текст] / Топчиев А. Г., Михайлова Н. П., Молодецкий А. Э., Нефедова Н. Е., Полоса А. И. [и др.]. – Одесса : Маяк, 1991. – 312 с.
6. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22 червня 2009 року № 330 – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09>.
7. Про генеральну схему планування території України [Електронний ресурс] : Закон України від 07 лютого 2002 р. № 3059-III – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14>.
8. Про затвердження переліку населених пунктів, віднесених до курортних [Електронний ресурс] : постановова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1996 року № 1576 – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-96-%D0%BF>.
9. Про природно-заповідний фонд України [Електронний ресурс] : закон України від 16 червня 1992 р. № 2457-XII – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
10. *Стафійчук В. І.* Рекреалогія [Текст] : Навчальний посібник / В. І. Стафійчук. – К. : Альтпрес, 2006. – 264 с.
11. *Топчієв О. Г.* Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства: навчальний посібник [Текст] / О. Г. Топчієв, В. А. Хомутов, І. І. Кондратюк [та ін.]; за заг. ред.: О. Г. Топчієва; ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2012. – 332 с.
12. *Топчієв О. Г.* Планування територій [Текст] : навч. посіб. / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова. – Херсон : Грінь Д. С., 2014. – 268 с.

References

1. *Atlas vchytelya* (2010), / redkol. : V. V. Molochko [ta in.]. – 1:4500000 [ta in.] [*Atlas of Teacher*], Kyiv: DNVF – Kartography, 238 p.
2. *Zemel'nyy kodeks Ukrayiny. Zakon Ukrayiny vid 25 zhovtnya 2001 r. No 2768-III (2001) [Land Code of Ukraine. The Law of Ukraine, № 2768-III, October 25, 2001].* Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [Accessed 05 April, 2015]
3. *Ivanov, A. M.* (2010), Zonuvannya turysts'ko-rekreatsiynykh terytoriy Mykolayivs'koyi oblasti ta shlyakhy udoskonalennya yikh funktsionuvannya [*Zoning of recreational areas of Mykolayiv region and ways to improve their functioning*]. *Ekonomika i upravlenie* [Economics and Management] (electronic journal), vol. 6, pp. 81-88. Available at: www.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2010/6/p_81_88.pdf [Accessed 12 March, 2015].
4. *Ivanov, A. M.* (2011), Problemy zakonodavstva shchodo rekreatsinyo-ozdorovchoho zemlekorystuvannya [*Problems of legislation on land use of recreational and wellness lands*], *Universytets'ki naukovi zapysky*

- [University research notes] (electronic journal), vol. 3, No 39, pp. 455-460. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2011_3_64.pdf [Accessed 05 March, 2015].
5. Topchyyev, A. G., Myhajlova, N. P., Molodeckyj, A. E., Nefedova, N. E., Polosa, A.Y. et al. (1991), *Odesskaya oblast': Territorial'naya organizatsiya i struktura khozyaystva. Kontseptsiya sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiya* [Odessa region: Territorial organization and structure of the economy. The concept of social and economic development], Odessa: Majak, 312 p.
 6. Polozhennya pro rekreatsiynu diyal'nist' u mezhakh terytoriy ta ob'yektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrayiny. Nakaz Ministerstva okhorony navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha Ukrayiny vid 22 chervnya 2009 roku No 330 (2009), [Regulations on recreational activities within the territories and objects of natural reserve fund of Ukraine. Order of the Ministry of Environmental Protection of Ukraine, № 330, June 22, 2009]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09> [Accessed 28 April, 2015].
 7. Pro heneral'nu skhemu planuvannya terytoriyi Ukrayiny. Zakon Ukrainy vid 07 lyutoho 2002 r. No 3059-III (2002) [On the general scheme of planning the territory of Ukraine. The Law of Ukraine № 3059-III, February 7, 2002]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14> [Accessed 15 April, 2015].
 8. Pro zatverdzhennya pereliku naselenykh punktiv, vidnesenykh do kurortnykh. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28 hrudnya 1996 roku No 1576 (1996) [On the list of settlements referred to resort. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine № 1576, December 28, 1996]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-96-%D0%BF> [Accessed 28 April, 2015].
 9. Pro pryrodno-zapovidnyy fond Ukrayiny. Zakon Ukrayiny vid 16 chervnya 1992 r. No 2457-XII (1992) [On Nature Reserve Fund of Ukraine. The Law of Ukraine № 2457-XII, June 16, 1992]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> [Accessed 25 April, 2015].
 10. Stafijchuk, V. I. (2006), *Rekrealogija* [Recreology], Kiyv: Al'tpres, 264 p.
 11. Topchijev, O. G., Homutov, V. A., Kondratjuk, I. I. Et al. (2012), *Odes'kij region: peredumovy formuvannya, struktura ta terytorial'na organizacija gospodarstva: navchal'nyj posibnyk* [Odessa region: prerequisites for the formation, structure and territorial organization of the economy: Textbook], Odesa: Astroprint, 332 p.
 12. Topchijev, O. G., Mal'chykova, D. S. (2014), *Planuvannya terytorij: navchal'nyj posibnyk* [Planning of the territories. Textbook], Herson: Grin' D. S., 268 p.

Надійшла 5.05.2015

В. А. Сыч, канд. геогр. наук, доцент

Е. В. Коломиец, ст. преподаватель

кафедра географии Украины

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

ул. Дворянская, 2, Одесса, 65082, Украина

geoukraine@mail.ru

РЕКРЕАЦИОННЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ В ПЛАНИРОВАНИИ ТЕРРИТОРИИ РЕГИОНА УКРАИНСКОГО ПРИЧЕРНОМОРЬЯ

Резюме

В статье рассмотрены вопросы классификации и районирования рекреационных территорий региона Украинского Причерноморья. Определены проблемы отсутствия единой таксономии, которая бы учитывала существующие курортно-рекреационные районы, места массового отдыха, земли оздоровительного и рекреационного назначения в областных схемах планирования. Охарактеризованы современные тенденции в формировании рекреационных территорий региона Украинского Причерноморья. Определены критерии, по которым проводилось рекреационное районирование региона исследования и предоставлена краткая характеристика составляющих единиц районирования.

Ключевые слова: рекреационное районирование, территориальное планирование, регион Украинского Причерноморья, курортно-рекреационный район.

V. A. Sych, PhD Geography, associate professor

K. V. Kolomiyets, senior lecturer

Department of Geography of Ukraine

Odessa I. I. Mechnikov National University,

Dvorianskaya St., 2, Odessa, 65082, Ukraine

geoukraine@mail.ru

RECREATIONAL COMPONENTS IN TERRITORIAL PLANNING OF THE UKRAINIAN BLACK SEA REGION

Abstract

Purpose of the article is to examine the recreational components in territorial planning of the Ukrainian Black Sea region

Methodology. The basis of the article are statistical and cartographic materials for the territory of the Ukrainian Black Sea region, theoretical-methodological and methodical achievements, as contained in scientific papers [3, 5, 10-12] and the legal framework of Ukraine [2, 6, 7-9]. In the analysis the materials used general scientific methods of social geographic research.

Results. In the Ukrainian Black Sea region are the following trends in the formation of recreational areas: a) development of urban recreational areas at the resort settlements or entire resort agglomerations (resorts and resort areas, coastal recreational areas, etc.); b) development of recreation areas on the territory between the settlement sites by creating recreational parks based on numerous existing national parks and landscape parks; c) development of transitional recreational areas (resting place, rural areas, housing estates). In recreational zoning of the Ukrainian Black Sea region we considered as for a long time functioning resort and recreational areas of the prevailing territorial recreation systems and projected General planning scheme as new wellness area and recreational areas that recently being started based on objects of rural and ecotourism. The area of our study relates to the Black Sea recreation region (zone), within we have identified 3 subzones – Coastal, South Steppe transitional and North peripheral, each was given a brief description of its units and was given the criteria by which they allocated.

Keywords: recreational zoning, territorial planning, the Ukrainian Black Sea Region, resort and recreation area.